

1. UVOD

Brz razvoj finansijskog tržišta u industrijskim razvijenim zemljama, a naročito u SAD-u, zahtevao je i razvoj sistema savremenih finansijskih institucija koje su adekvatne potrebama, pre svega, investitora, a zatim i korisnika kapitala. Takav zahtev se postavljao kao neophodan, jer je bankarski sektor organizovan na konzervativan način postao kočnica daljnjeg razvoja tržišnih odnosa i finansijskog tržišta uopšte. Reorganizovanje i prilagođavanje bankarskog sektora novonastaloj situaciji i novim potrebama je bilo sporohodnog karaktera iz mnoštva razloga, od kojih je najvažniji bio razlog neizvesnosti i rizika u poslovima sa novcem i kapitalom, što novac i kapital po prirodi stvari nose sa sobom. Tim činjenicama se može zahvaliti što su zemlje sa razvijenim finansijskim tržištem obogatile svoju finansijsku strukturu nizom novih daleko fleksibilnijih i efikasnijih institucija od konzervativnih i sporo prilagodljivih bankarskih organizacija. Najtipičniji predstavnici ovih veoma mladih, ali veoma efikasnih institucija na bankarsko – finansijskom tržištu su svakako investicioni fondovi¹.

Finansijski sistemi razvijenih zemalja u novijem periodu obogaćeni su, dakle, pojavom i razvojem novih tipova finansijskih posrednika, od kojih se poseban značaj pridaje upravo investicionim fondovima. Ove relativno mlade finansijske organizacije su ostavile duboki trag na tim finansijskim tržištima i danas čine njihov nezaobilazan sastavni deo. Razvoj ovih institucija je imao značajne pozitivne uticaje na razvoj privrede i finansijskog sistema u razvijenim zemljama, a kao najvažnije mogu se istaći sledeće: porast nivoa institucionalne štednje, porast broja alternativa za pribavljanje izvora finansijskih sredstava od strane preduzeća, jačanje konkurencije među finansijskim institucijama, intenzivan razvoj finansijskih inovacija, produbljivanje i razvoj tržišta kapitala i pogotovo tržišta korporativnih akcija i obveznica, itd.

Investicioni fondovi imaju značajnu poziciju u finansijskim sistemima visokorazvijenih zemalja, jer se danas se smatraju najpogodnijom formom za mobilizaciju usitnjene, disperzivne štednje stanovništva i njenu efikasnu alokaciju u profitabilne plasmane na tržištu kapitala.

Snažan rast kapitala investicionih i privatnih penzijskih fondova u novijem periodu u pojedinim visoko razvijenim zemljama doveo je ove institucije u sam vrh institucionalnog investiranja na finansijskom tržištu². Kada je u pitanju investiranje u akcije korporacija, privatni penzijski i investicioni fondovi su vodeći institucionalni investitori na ovom tržištu i u pogledu vrednosti svojih holdinga zaostaju samo za sektorom domaćinstava kao tradicionalno najvećeg holdera korporativnih akcija. Radi o moćnim finansijskim institucijama čija će respektivna finansijska snaga dolaziti do izražaja i u narednom periodu, posebno u zemljama kod kojih se uočavaju početni koraci u pogledu prestruktuiranja privrede i transformacije finansijskog sistema, tj tranziciji.

¹ Dr Đorđe Đukić, Dr Vojin Bjelica i Dr Života Ristić, „Bankarstvo”, Čugura – Print, Beograd, 2003. str. 24.

² Mr Zvonko Burić, „Institucionalni investitori na finansijskom tržištu”, Štampa Novi Dom, Beograd, 1998. str. 9.

Kod izbora teme za ovaj rad rukovodili su me sledeći motivi: Često se ističe da je nužno transformisati gotovo sve segmente naše privrede, pa i naše finansijsko tržište. Kao važnu kariku koja nedostaje u toj reformi jeste i donošenje Zakona o investicionim fondovima. I pored toga što nismo zakonski regulisali tu materiju, to nije sprečilo da u procesu privatizacije značajno mesto zauzme jedna strana investiciona kompanija. Konkretno mislim na delovanje „Salford” investicionog fonda iz Londona. Polernike koje su se u javnosti pri tom pojavile, probudile su i meni intelektualnu radoznalost.